

Başvuru Numarası : 2025/573
Toplantı Tarihi/Sayısı : 27.05.2025/60
Karar Numarası : 2025/309
Başvuran : İ.A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Edime L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; pandemi döneminde kullanamadığı görüşlere telafi niteliğinde olan haklardan yararlandırılmadığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Edime L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunduğunu,

b. 10/8/2020-15/9/2021 ile 4/2/2022-29/7/2024 tarihleri arasında kapalı ceza infaz kurumunda bulunmasına rağmen pandemi döneminde kullanılamayan görüşlere telafi niteliğinde olan telefon görüşmesi ve açık görüş hakkından yararlandırılmadığını iddia etmiştir.

3. Muhatap Edime L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 5/7/2024 tarihli yazısının tüm Ağır Ceza Cumhuriyet Başsavcılıklarına bildirildiği,

b. Söz konusu yazı ile pandemi döneminde hakları saklı kalmak kaydıyla yaptırılamayan görüşlere telafi niteliğinde olacak şekilde mahpusun birini talep ve tercih etmesi kaydıyla; en az 30 dakika süre ile ziyaret izni, 30 dakika süre ile görüntülü görüşme veya 10 dakika sesli görüşme imkanı verilmesinin uygun görüldüğü,

c. Bu kapsamda anılan haktan sadece 14/3/2020-1/5/2022 tarihleri arasında ceza infaz kurumlarında bulunanların ve infazı devam edenlerin faydalanabildiği,

ç. Mahpusların görüşme tercihlerine ilişkin dilekçelerinin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine (UYAP) kaydedildiği ve tercih ettikleri görüşme yöntemini değiştirme haklarının bulunmadığı,

d. Başvuranın 10/8/2020-10/9/2020 tarihleri arasında Sincan 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ve 10/9/2020-15/9/2021 tarihleri arasında Sincan 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu, 15/9/2021 tarihinde tahliye olduğu, 4/2/2022-24/2/2022 tarihleri arasında Sincan 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, 24/2/2022-13/5/2022 tarihleri arasında Sincan 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, 13/5/2022-5/10/2023 tarihleri arasında Sincan 3 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda,

5/10/2023-7/11/2023 tarihleri arasında Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumunda, 7/11/2023-12/1/2024 tarihleri arasında Yozgat Açık Ceza İnfaz Kurumunda, 13/1/2024-29/7/2024 tarihleri arasında Eskişehir 1 No.lu Açık Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu, 29/7/2024 tarihinde firar ettiği ve 6/8/2024 tarihinde ise halihazırda bulunduğu Edime L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna getirildiği,

e. Başvuranın belirli tarihlerde kapalı ceza infaz kurumlarında bulunduğu, Kuruma teslim alındığı 6/8/2024 tarihinden sonra pandemi döneminde yapılamayan ziyaretlerinin telafisi için görüntülü görüşme talebinde bulunduğu, ancak pandemi döneminde ceza infaz kurumlarında kalmış olduğu süreler içinde tahliye işlemi bulunduğundan infazı devam eden statüsünü kaybettiği, bu nedenle telafi niteliğinde olan haklardan yararlanılamadığı,

f. Kurumda bulunan, Adalet Bakanlığının belirlediği kriterlere uyan ve görüntülü görüşme talebinde bulunan mahpuslara ait listenin hazırlanarak 19/7/2024 tarihinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderildiği, listede yer alan mahpusların görüntülü görüşme haklarının Bakanlık tarafından onaylandığı ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Özel hayatın gizliliği*" başlıklı 20'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

6. Anayasa'nın "*Haberleşme hürriyeti*" başlıklı 22'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır."

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde; "*İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.*", (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükmü yer almaktadır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir: "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir.*"

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularda ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularda ilgili

gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

13. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

14. OPCAT'ın 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

15. Ulusal önleme mekanizmaları işkence ve kötü muamelenin önlenmesine yönelik proaktif çalışmalar yürütmektedir. Ulusal önleme mekanizması kapsamında alıkonulma yerlerine yapılan ziyaretlerin ana amacı, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara yönelik muamele ve alıkonulma koşullarının izlenmesini ve raporlanmasını gerektirmektedir.

16. Somut olayda başvuran; pandemi döneminde kullanamadığı görüşlere telafi niteliğinde olan haklardan yararlandırılmadığını iddia etmiştir.

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 8'inci maddesine göre; “(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. (2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre, hükümlü ve tutukluların hukuka uygun olarak özel ve aile hayatının sınırlandırılması cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Öte yandan hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, cezaevi idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (AİHM, *Messina/İtalya*, B. No: 25498/94, 28/12/2000, para. 61; AİHM, *Vlasov/Rusya*, B. No: 78146/01, 12/6/2008, para. 123; AİHM, *Kučera/Slovakya*, B. No: 48666/99, 17/7/2007, para. 127). Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz ve doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kamu

düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir denge sağlanmalıdır. Ancak cezaevinde bulunmanın doğal sonucu olarak idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Mehmet Koray Eryaşa*, B. No: 2013/6693, 16/4/2015, para. 89).

19. AİHM, telefonla haberleşmelerine saygı gösterilmesi haklarının ihlal edildiğine ilişkin önüne gelen bir başvuruyu AİHS'in 8'inci maddesi kapsamında incelemiştir (AİHM, *Nusret Kaya ve Diğerleri/Türkiye*, B. No: 43750/06, 43752/06, 32054/08, 37753/08 ve 60915/08, 22/4/2014). AYM de telefonla görüşme hakkının kullandırılmamasına ilişkin önüne gelen bir başvuruyu haberleşme hürriyeti kapsamında incelemiştir (AİHM, *F. Ç.*, B. No: 2018/1219, 24/3/2021).

20. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

21. Yukarıda alıntı yapılan kararlar çerçevesinde, mahpusların ceza infaz kurumundaki telefonla görüşmelerinin, açık ya da kapalı görüş yapmalarının, bu görüşmeler ile görüşlere ilişkin sınırlamaların özel ve aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti kapsamında kaldığı, dolayısıyla başvuranın mezkûr iddiasının işkence ve kötü muamele yasağı ihlaline yönelik olmadığı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği değerlendirilen mezkûr iddianın Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA ,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

27/5/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE

Üye